

Szerinted mi a színház leglényegesebb tulajdonsága?

– Az oktatói, transzformációs képességében látom a leglényegesebb tulajdonságát. Amikor nézőként vagyok részese egy jó előadásnak, akkor bizonyos dolgok megváltoznak bennem, másként nézek az élet egy-egy pontjára, másként dekódolom azt. Amikor színpadon állok – nem akarok nagyképűnek tűnni –, de néha olyan érzés fog el, mintha éppen egy leckét adnék elő, a tanárokhoz hasonlóan. A színházban ugyanakkor a szórakoztatás igényét is ki kell szolgálni.

A tanítás mennyire ér célba?

– Szinte semennyire. Mindenki – szinte már lehangol a tény – csak azt kérdezi tőlem, hogy „van-e valami *vicces* a színházunkban?” Nálunk sokan csak azért járnak színházba, hogy nevetessenek egy jót. Valamilyest megértéssel tudok viseltetni irántuk, de egy idő után mindez már nagyon idegesítően és elszomorítóan hat. A legjobban a fiatalabbak ilyen gondolkodása, igénytelensége, céltalansága, kiüresedettsége zavar. Amit a színház nyújtani tud, az egy mérhetetlen szellemi érték, amelyet sok viszonylatban tapasztalhatunk.

Az élő művészet kulturális tere

Huszta Dániellel Magó Attila beszélget

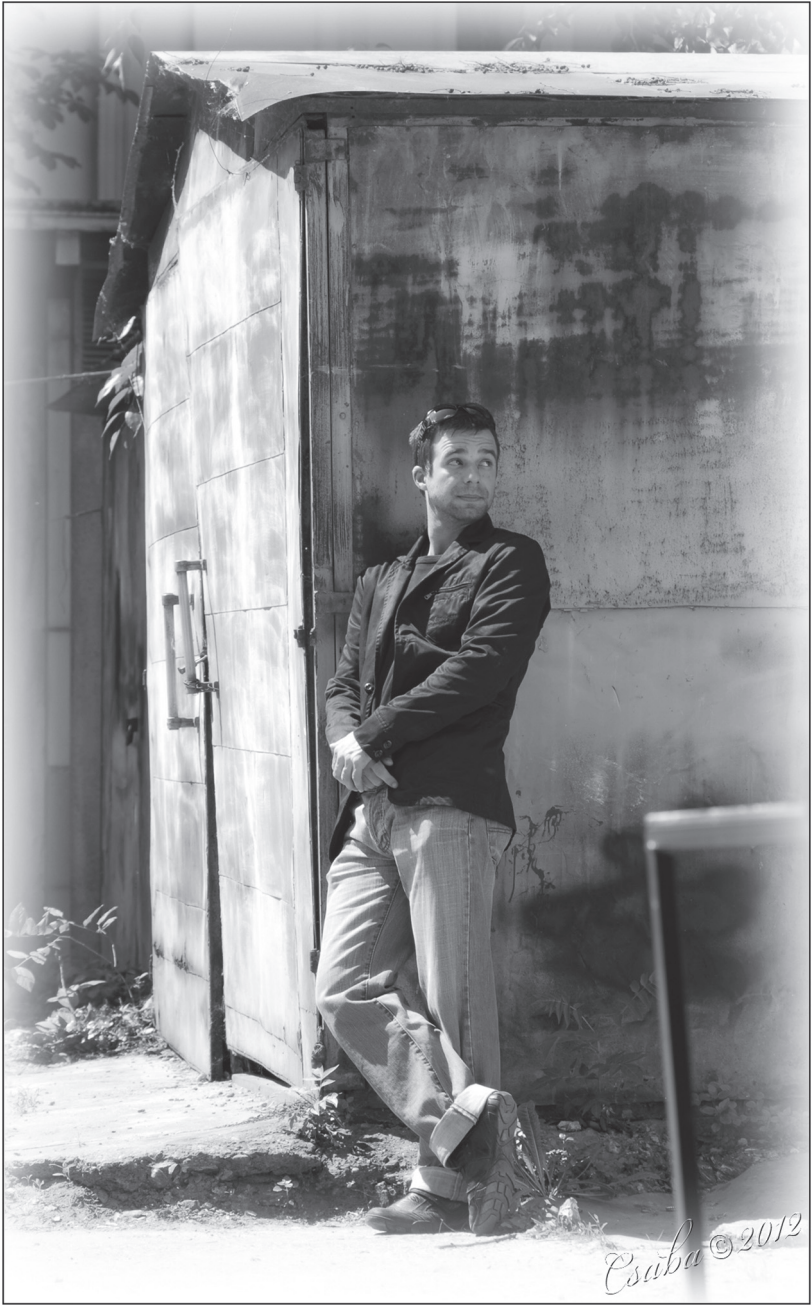
A színház falain kívül szteptáncsal foglalkozik, és érdeklődik a hangszerek iránt is. Később azt is elárulta: „Ha elegendő tudásom lesz, és megbolondulok, akkor összeállítok egy zenés, táncos, performance-os produkciót, és elmegyek vele néhány helyre.” Egész nap Zentán próbált, amint pedig Újvidékre érkezett, várta őt a színház, a *Csongor és Tünde* előadása. Fáradt volt már, mire sort kerítettünk a beszélgetésre, kedvetlenül is indult, de aztán hamar megjött a kedve. Mindenesetre megígértettem vele, hogy amennyiben ezt kívánja a helyzet, szépen, illedelmesen zavarjon el...

Ugye nem fogod te is azt mondani, hogy születésed óta színész akartál lenni?

– De igen.

Meglepődtem...

Mikis Csaba férfvétele

Csaba © 2012

– Azt hiszem, ötödikes lehettem. Zentára jártam elemibe. Lénárd Robival ültünk egy padban, neki már akkor is voltak művészi ambíciói. Zeneórán nagyon unatkoztunk, elkezdtünk képregényeket rajzolni. Én rajzoltam, ő írta a szöveget. Amikor már nagyon belejöttünk, kitaláltuk, hogy filmesek akarunk lenni... Innen kezdődött mindkettőnk pályája. Kicsit kakukktojások voltunk az osztályban. Általában nem nagy népszerűségnek örvend a művészet a fiatalok körében, de mi érdeklődtünk iránta. A filmezés terve a végén persze vakvágányra futott. Később Vukosavljev Iván és a felesége, Boros Gabi audíciót hirdettek egy amatőr társulat létrehozására. Természetesen mi is ott voltunk, és tagjai lettünk a csapatnak. Életem első szerepe a *Lúdas Matyi*-ban volt. A bemutatóbulin feltévedtem a színpadra, és ez volt az a pillanat, amikor a díszletek között eldöntöttem, hogy színész leszek. Középiskolásként is amatőrkedtem. Egy díjnak köszönhetően egy alkalommal a Tanyaszínház csapatában is szerepelhettem. Végig kitartottam az elképzelésem mellett, felvételiztem az akadémiára, és amint látod, fel is vettek.

Mégis, mi ragadott magával a díszletek között?

– Miért lettem színész? Ez a legnehezebb kérdés, amit kérdezni lehet tőlünk. Hatni szerettem volna az emberekre. Valamit nyújtani, ami változásra ösztökél. A színpadon elvonatkoztatva a valóságtól, mégis a valóságból táplálkozva építkezünk, határok nélkül. Nem találkoztam még határokkal a színpadon. A közönségtől általában pozitív visszajelzéseket kapunk, ami nagyon inspiráló lehet. Jó érezni a közönség bizalmát és érdeklődését, és úgy gondolom, mi még tudunk hatni rájuk. Fontos a közönség és a színész viszonya. Nem mindegy, hogyan viselkedünk, nem szabad megbántani a publikumot.

Tehát erre is kiképeznek benneteket az akadémián. Ezek szerint engem most nem küldhetsz el káromkodva, ha már elegend van...

– De elküldhetlek, csak nem olyan alpári módon.

Értem. Majd fáradtságra hivatkozol, én pedig kapcsolok. Ebben a többnyelvű közegben különböző nyelvű és arculatú színházakkal is találkozhatunk. Hogyan látod ezeknek a viszonyát?

– A legszembetűnőbb a magyar és a szerb színház közötti különbség. A szerbek tradicionálisabb, sokkal konzervatívabb előadásokat produkálnak, míg nálunk van egy kis kísérletező hajlam. Úgy gondolom, hogy emberközelibbek az előadásaink. Míg ők kissé konzervatív irányban gondolkodnak, a jól bevált, régi módszerekkel, mi igyekszünk „új” darabokat prezentálni. Mi naturalista, reális színjátszást művelünk. Vigyázunk arra, hogy ne legyünk túlzottan harsányak. Nem kedveljük az éles váltásokat,

ügyelünk arra, hogy ne képezzünk kontrasztot nagy érzeleváltásokkal, hanem egy ívelő produkciót nyújtsunk. Ilyen eszközök révén a néző is könnyebben átélheti a produkció érzelevilágát. Néha szükség van azonban éles váltásokra, és ha helye van, akkor alkalmazzuk. Sok szerb néző jár a színházunkba, és sok pozitív kritikát kapunk tőlük. Ők is sokszor hangsúlyozzák a két színház különbözőségeit. Szeretnénk kedvezni a szerb közönségnek is, és ilyen szempontból Újvidék egy alkalmas hely. Egyébként szükségünk is van a támogatásokra. Mi vagyunk a legdélibb magyar színház, míg nálunk északabbra nagyobb mértékben várják mástól a támogatást. Más színvilága van ennek a társulatnak, színháznak, mint más újvidéki alkotócsapatoknak. Nem tudok arról, hogy kifogásolták volna a merészebb produkcióinkat. Egyébként nagyon sok előadásban éppen csak felvillantjuk a politika- vagy társadalomkritikát, nem törekszünk annak túlságos hangsúlyozására, nem akarunk túl hangosak lenni...

Ezek szerint te sem gondold azt, hogy a színház olyan merész, amilyennek egyesek képzelik, vagy amilyené kívánják tenni...

– Minél változatosabb repertoárra törekszünk...

Valahogy mindig többes számban beszélsz... Véletlennek tekinthető-e ez a tény?

– Praktikusan együtt élünk a társulattal. A színház sok időt igényel tőlünk, és másképp nem lehetne működni, csak ha összhangban van az egész társulat. Ez egy nagy baráti társaság. Egy egész vagyunk, de ennek az egésznek megvannak a saját individuumaik, részkarakterei. Nagyon fontos az, hogy mindenkinek legyen egyéni véleménye, életfilozófiája. Bár csak kollektív egészben tudunk eredményesen dolgozni, hátrányt jelentene a próbafolyamatokra nézve, ha nem lenne ilyen sokszínű a társulat. Egy cél van: az, hogy az előadás eredményes legyen, de mindenki a saját véleménye alapján formálhatja azt. Nincsenek állandó vélemények, mindenki formálódik az én szememben is. Sokszor csalódunk, vagy akár pozitívan meglepődünk, és ez így megy mindig, de nagyon fontos, hogy kiegészítsük, segítsük egymást. Az elmondottak az újvidéki társulatra mindenképpen érvényesek, s úgy gondolom, hogy mindenütt valahogyan hasonló a helyzet. A színház szerintem nem működhet másképp. Azonban vannak olyan színházak is – főleg külföldön –, ahol nincs állandó társulat, ez a tény pedig az ellenkezőjét igazolja. Angliára pl. kifejezetten jellemző az állandó társulatok hiánya. Remélem, hogy ez nem lesz tendencia.

El tudnál képzelni még egy színházat Vajdaságban? Volna-e rá igény, meg tudnák-e tölteni nézővel?

– Nekünk kell arra törekednünk, hogy meg lehessen tölteni nézővel. Szűkül az a tér, amelyben érvényesülhetünk. Az egyik probléma az, hogy nagyon sokan elmentek Vajdaságból, főleg Magyarországra.

Neked nem voltak ilyen ambícióid?

– Voltak ilyen terveim, de aztán meggondoltam magam. Az egy egészen más léggör, ott már nagyon kell könyökölni, taposni. Nem hiszem, hogy tudnám ezt csinálni, ezért itt maradtam. Hatalmas a túljelentkezés is, kb. kétezeren jelentkeznek a húsz helyre.

Ha nagyobb a szelekció, lehet, hogy tehetségesebb színészek kerülnek ki a képzésből?

– Biztosan ez is egy tényező. Aki ott jelentkezik, az nem annyira színházban gondolkodik, hanem filmben, vagy valami másban. Mindenképpen sztár akar lenni. Sajnos, a film nálunk még nem tölt be nagy teret. Azonban bizakodó vagyok e tekintetben. A Bolyaiban is nyílt nemrégén egy filmes szak, úgy tűnik, hogy erre az irányra is kezdenek figyelmet fordítani. Lelkes amatőrjeink már vannak, remélem, végre lesz jövője nálunk is a filmnek. Itt is a finanszírozási problémák az elsődlegesek, de ha valakinek van affinitása ehhez az egészhez, előbb-utóbb megtalálja a megfelelő anyagi hátteret. Bátornak kell lenni, mondhatnám úttörőnek, annyi biztos, hogy senki se fog egy köteg pénzt hozzánk vágni, hogy csináljunk valamit. Úgy érzem, megvan ez a bátorság, fel kellene villantani már. Pont úgy kellene hozzáállni, mint ahogyan Vukosavljev Iván alkot színházat Zentán. A Zentai Kamaraszínházról van szó, melynek még nincs állandó társulata, praktikusán semmije sincs. Évente két-három jó produkció mégis megszületik. Nem vagyok benne biztos, hogy van-e már állandó épületük, azonban nincs társulatuk, titkárságuk, számvevőségük, semmilyen kiegészítő személyzetük, mégis működnek, és egyáltalán nem amatőr szinten. Most én is szerepelek náluk, egy kanadai kortárs drámát viszünk színpadra Gál Elvirával és Mess Attilával. A zentaiak művelt, színházszerető emberek, de relatív értelemben nem tömeges ez a tér sem, ezért a bemutatót követően kevesebb reprízrt élhet meg az előadás, mint amennyit szeretnénk. Mindenesetre színház van születőben, amit ígéretesnek tartok.

Úgy tudom, jelentősen kötődsz a Tanyaszínházhoz is...

– Tízszer játszottam eddig a Tanyaszínházban, szinte már visszajáró tagnak számítok, és különös szeretettel kötődöm hozzá. Mindig szívesen részt vállalom ebben a barangolásban. Számomra külön varázsa van ennek a vásári komédiázásnak. Részemről ez egy nagy szórakozás, bár kezdek kicsit belefáradni. A karácsony, a húsvét és a búcsú után mi vagyunk a negyedik ünnep a falvakban, és ennek nagyon tudnak örülni azok az emberek, akiket még nem rontott meg a nagyvárosi lét. Egészen más a kritikájuk is, összehasonlíthatatlan a szakmáéval, néha megmosolyogtató, de mindenképpen őszinte.

Hogyan viszonyulsz a kritikákhoz?

– Bizonyos esetekben már előre tudjuk, hogy melyik előadást fogja szeretni a kritika, és melyiket a közönség. Természetesen vannak határesetek, és e kettő nem mindig különül el egymástól, de van, mikor éles határ képződik a kettő között. Ilyen téren gyakran már a szövegeknyvből minden kirajzolódik. Ha a nézőknek kedvezni akarunk, akkor mindenképpen zenés előadásokban kell gondolkodnunk.

Vajon a nézők vagy a kritikusok pozitív kritikájáért harcol majd a jövőben a színház?

– Szerintem az abszolút túlélésért fog harcolni a színház. Az internet, a 3D-s mozi és még sok olyan dolog jelent meg, ami kiszoríthatja a színházat a kulturális térből, vagy annak kisebb szerepét eredményezheti. A színművészetnek viszont sok előnye is van ezekkel szemben. Ez egy élő művészet, amely meg tudja ragadni a pillanat varázsát. Élő emberek csinálják, velünk egy térben és időben, a többivel ellentétben. Olyan ez az ellentét, mint az akusztikus és a villanyhegedű közti különbség, igaz, csak a vájt fülűek hallják meg. Az akusztikus hegedűben van élet. A hangszer és a zenész lelke is benne él. Az akusztikus hegedű hangja élő hang lesz, míg a villanyhegedűé zaj, pusztán csak utánpótlás. Mű, ami igazi akar lenni, de nem tud, mert nincs benne lélek, szeretet. Bár pl. a film is kitűnően alkalmas az érzelmek megfogalmazására – néha jobban is mint a színház –, sohasem tud olyan élő és közvetlen lenni, mint a színpadi játék. A színház haladni fog a korrallal. A színészkedés és a prostitúció a két legősibb szakma a világon, és még mindig létezik.

De most már fáradt vagyok...